

Evropský sociální fond • Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

Název exkurze	Skvosty pražského baroka Typ: topografická, tematická, památková, 27 zastávek (z toho 10 úkolů)
Organizace	Začátek: metro A „Staroměstská“ Náklady: á 50 Kč Konec: metro A „Malostranská“ Délka: 2,7 km, 2.30 hod
Hlavní pojmy	Baroko, Klementinum, Karlův most, kostel Panny Marie Vítězné, kostel sv. Mikuláše, komory Parlamentu ČR, Valdštejnská zahrada
Přílohy	Plán trasy, Metodické pokyny, Procvičovací test

č.	přesun	zastáv.	Výklad
1	METRO Starom.	trafika nad esk.	ZAHÁJENÍ EXKURZE: přivítání, představení se, prezence, popis programu
2	ven vP, 1.ul. VP, vL na náměstí	před vstupem do Klemen.	STARÉ MĚSTO MARIÁNSKÉ NÁMĚSTÍ – název dle zaniklého rom kostela PM; dokola zL: Městská knihovna ¹⁹²⁸ – novoklasicismus; na balkonu 6 alegor. soch =obory umění Nová radnice ¹⁹¹¹ – secese; sídlo primátora, zasedání rady, část úřadů magistrátu hlmp • <u>sochy nahoře</u> – římsa vL: Skromnost a Ušlechtilost, vP: Revize a Účetnictví • <u>sochy na nároží</u> –Šaloun; vL Železný rytíř =zabil dívku co ho odmítla, proklet, čeká vP: Rabi Löw =slavná osobnost židovského ghetta, dle legendy tvůrce Golema Clam-Gallasův palác ¹⁷³⁰ – nejvýzn. bar palác na SM, vídeňský arch. Fischer z Erlachu • <u>průčelí</u> – vP z boku; zdobené sochami ale schované, protože zde nevzniklo náměstí • <u>kašna</u> – socha Vltavy, tzv. Terezka; legenda: měšťan ji miloval, odkázal peníze
3	do Klement	začátek nádvoří	→ ÚKOL PRO STUDENTY č.1 Klementinum – vznik, univerzita, řád jezuitů, Zrcadlová kaple, Knihovní sál
4	na další nádvoří	pod meteor. skříňku	Astronomická věž – nahoře olovený Atlant nese Vesmír; pozorování dalekohledy, bylo určováno poledne (dle vlajky pak výstřel z děla na Letné); turisticky přístupná Meteorologická observatoř – viz skříňka a tabulka; už skoro 2½ století prováděná měření (3x denně) tvoří jednu z nejdleších souvislých řad pozorování v Evropě Národní knihovna – dnes využívá většinu Klementina; vL vzadu je vchod pro čtenáře • <u>knížní fond</u> – pův. univerzitní knihovna, též sbírky ze zrušených klášterů; dnes 5 mil knih, 6 tis středov. rukopisů (vč. 50 od K4); povinný výtisk vydavatelů; patří jí Vyšehradský kodex – nejcennější česká knižní památka, odhad 1 mld Kč • <u>současnost</u> – zkrachoval plán na novou budovu na Letné dle projektu Kaplického; nyní probíhá rozsáhlá modernizace Klementina a rozšíření skladu v Hostivaři
5	průchod a vP	mříž před kaplí	Karlova ulice – součást Královské cesty; silně zatížena turistickou komercí a kýčem • <u>Vlašská kaple</u> – oválná manýristická kaple PM postavená pražskými Vlachy =Italy • <u>kostel sv.Klimenta</u> – zpět vL; uvnitř hodnotná barokní výzdoba, otevřen odpoledne • <u>dům U Zlaté studně</u> – průhled vL: bohaté štukové reliéfy zobrazující světce → dál na domě vL: deska astronoma Keplera, který zde objevil 2 zákony o oběhu planet
6	dál, přes přechod, vP	kandel. před sochou	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 2 Křižovnické náměstí – kostel sv. Salvátora, kostel sv. Františka, klášter křižovníků,

			<i>pomník Karla IV., Staroměstská mostecká věž</i>
7	k řece	při zábradlí	<p>KARLŮV MOST</p> <p>Juditin most – zřídil Vladislav II. po získání titulu krále; byl nazván dle jeho manželky</p> <ul style="list-style-type: none"> • vzhled – rom, o 5 m nižší než Karlův, na tomto břehu začínal více vP • zánik – asi po 2 stol. zničen povodní; zbytky pilířů na dně, oblouk pod klášteřem <p>Karlův most – spolu s Hradem je symbolem Prahy, jedinečná sochařská výzdoba</p> <ul style="list-style-type: none"> • historie – K4 položil základní kámen 1357 9.7. 5:31 (numerologická posloupnost) budován 50 let, stavitel Parlér; několikrát poničen povodněmi a válkami; pův. zván Pražský nebo Kamenný, až od 19.st. Karlův; dříve zde jezdily i tramvaje a auta • vzhled – got, z pískovce; délka 515 m, 16 oblouků o výšce až 23 m; mírně vypouklý proti proudu (3x zalomen); nedávno nešetrně restaurován (světlé bloky)
8	schůdky na most	1. sous. vP (PM)	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 3</p> <p>Sousoší na Karlově mostě – vznik, slohy, Madona se sv. Bernardem, sv. Ivo, Madona s dominikány, sv. Barbora</p>
9	směr MS	3. sous. vP (kříž)	<ul style="list-style-type: none"> • Kalvárie =bronzový Kristus na kříži (kuriozní hebrejský nápis musel pořídit Žid, který se kříži posmíval); <i>po stranách stojí vL: PM, vP: evangelista Jan</i> • Pieta – <i>naproti</i>; oplakávání Krista sejmutého z kříže; <i>zL: sv.PM, Jan, Maří Magd. konaly se tu „vodní zkoušky“ – když odsouzenec přežil spuštění do řeky, byl nevinný</i> • sloh – tato sousoší jsou klasicistní z 19.; <i>sledujte rozdíl: mají klidný strnulý výraz – zatímco předchozí barokní jsou plny pohybu a emoci; rozlišujte i u následujících</i> <p>→ <i>další dvojice: vP: sv. Anna (=matka PM); vL: sv. Josef (=manžel PM, pěstoun Ježíše)</i></p>
10	směr MS	5. sous. vP (C+M)	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 4</p> <p>Sousoší na Karlově mostě – sv. <i>Cyril a Metoděj, sv. František Xaverský, sv. Jan Křtitel, sv. Kryštof</i></p>
11	směr MS	8. sous. vP (JanN)	<ul style="list-style-type: none"> • Jan Nepomucký – nejstarší¹⁶⁸³ socha, bronz; kněz s křížem a palmou mučedníka; =církv.hodnostář, oběť sporu V4 a arcibiskupa; <i>reliéf vL: V4 sleduje zpověď královny vP: umučený JN zde svržen do řeky – později nalezen dle 5 hvězd (viz kolem hlavy)</i> • sv.Ludmila – <i>naproti</i>; =manželka 1. křesťanského knížete Bořivoje, drží roušku (byla uškrcena); <i>vL: její vnuk sv. Václav, kterého vychovávala a učí ho číst v bibli</i>
12	směr MS	12.sous. vL (Luitg)	<ul style="list-style-type: none"> • sv.Luitgarda – nejpůsobivější sousoší; dílo Matyáše Brauna k přijetí do cechu; =slepá belgická řeholnice měla mystické vidění, že se k ní z kříže sklonil Kristus a přiložil jí ke rtům svou rānu v boku; emotivní scēna symbolizuje nadčasovou lásku <p>→ <i>ze schodů, dole: Brunecvík =bájný král, začal užívat znak Iva; mečem chrānil zemi MS mostecké věže – nižší stāla už u Juditina mostu; vyšší vznikla po vzoru SM věže</i></p>
13	zpět, schody zL, 2.ul. vP	můstek u kola	<p>MALÁ STRANA I.</p> <p>Kampa – malebný ostrov vzniklý vyhloubením strouhy Čertovka; pův. zahrady, výstavba po zvýšení navážkami; na nám. tradiční hrčířské trhy; žil tu např. Werich</p> <ul style="list-style-type: none"> • mlýny – jsou zde 4, u tohoto Velkopřevorského dochováno i 8 m kolo <p>→ <i>dāl vP: Lennonova zeď – spontānní pocta zavražděnému¹⁹⁸⁰ členu skupiny Beatles</i></p>
14	přes náměstí, vP	nároží před věžemi	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 5</p> <p>Komenda johanitů – <i>řád johanitů, kostel Panny Marie pod řetězem, Velkopřevorský palác</i></p>
15	k soše, vL podloubím, přejít vP	výklenek pod hadem	<p>Nostický palác – bar; rokokový portál; na horní římse sochy imperátorů (=císařů)</p> <ul style="list-style-type: none"> • interiér – 2 sály významné Nostické knihovny; bohatá obrazárna je dnes v NG; nyní slouží stātním úřadům; občas zpřístupněno veřejnosti <p>→ <i>po odbočení, vL: České muzeum hudby – ve zrušeném bar kostele; vystavovány především hudební nástroje</i></p>

16	vP, vP, přechod	před kostelem <i>otevř.:</i> 8.30-20	→ ÚKOL PRO STUDENTY č 6 Kostel Panny Marie Vítězné – vznik, průčelí, interiér, Pražské jezulátko
17	dál vL, 1. vL	před č.16	Vlašská čtvrť – <i>pohled nahoru</i> ; bývalá čtvrť Italů , kteří od doby R2 působili v Praze jako stavebníci a umělci; <i>výše vL</i> : cenné bar paláce – velvyslanectví USA, Něm.
18	průchod na náměstí	horní roh náměstí <i>otevř.:</i> <i>denně,</i> 9-17(16) á 50 Kč, 257 534 215	Malostranské náměstí – horní rynek • Lichtenštejnský palác – vL; kníže Karel z Licht. po Bílé hoře řídil popravu účastníků odboje, konfiskace opozice, rekatolizaci Čech • Morový sloup – po odvrácení moru; <i>na obelisku</i> : trojúh. Boží oko ; <i>níž Nejsv. Trojice</i> = Duch Svatý (holubice), Bůh Otec a Syn (Kristus); <i>dole</i> čeští patroni – vL sv. Václav • jezuitská kolej – vL <i>kostela</i> ; strohý bar objekt; vL <i>přes ulici</i> : býv. jez. gymnázium CHRÁM SV. MIKULÁŠE Vznik – vybudován ¹⁷⁵² jezuity v 17.-18. st. asi dle projektu Kryštofa Dienzenhofera , později jeho syna Kiliána Ignáce (kopule); patří k vrcholům evropského baroka Průčelí – římského typu: dynamicky zvlněné , rozčleněné sloupy a složitými římami • štíť – <i>upr.</i> : socha sv. Mikuláše (=biskup), <i>nad ním</i> : „ IHS “ (=symbol Krista) a kříž • sochy na horní římse – <i>střed</i> : apostolové – vL sv. Petr (klíče od nebes. království), vP sv. Pavel (meč, kterým sřat); <i>okraje</i> : hl. jezuitští světci – vL Ignác , vP František • <i>dole</i> – <i>portál</i> : erb Kolowratů; <i>vých</i> : sochy 4 velkých církv. učitelů – sv. Augustin aj. Zvonice – vP; vytváří geniální soulad se stejně vysokou kopulí (80 m); vyhlídka
19	do kostela, pokladna kaple vL	zadní část kaple	Kaple sv. Barbory – oválná • hlavní oltář – cenný obraz Ukřižování od Karla Škréty ; <i>nahore</i> : socha Bůh Otec , <i>nad ním</i> : zlacená koruna ; <i>vzadu vP</i> : „vykukuje“ jezuita • boční oltář – obraz: sv. Barbora (=legendární mučednice) přijímá kalich od anděla • klenba – freska Poslední soud = <i>upr.</i> Kristus , <i>zL</i> spravedliví stoupají k němu, vP hříšníci padají do pekel; vP <i>pod Kristem</i> : oslavovaná sv. Barbora s anděly
20	na začátek hl. lodi	mezi zadní lavice	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 7 Interiér chrámu sv. Mikuláše – <i>radikální barokko</i> , <i>hlavní freska</i>
21	šikmo vP	před prostřed. kaplí vP	Kaple sv. Františka Xaverského = jezuitský misionář , který působil v Asii • obraz – Smrt sv. Fr. cestou do Číny; dle legendy je v něm obsažen plán k pokladu • socha v oltáři – sv. Prokop (=zaklad. kláštera na Sázavě), drží připoutaného d'ábla → <i>další kaple</i> : sv. Jan Nepomucký – na obrazě dává almužnu; v klenbě stoupá do nebe
22	šikmo vL	před kazatel.	Kazatelna – vrcholné dílo, u nás nemá obdobu; z umělého mramoru; řečniště na mušli • sochy dole – 3 křesťanské ctnosti , <i>zL</i> : Víra (kalich), Láska (děti) a Naděje (kotva) • stříška – Stětí sv. Jana Křtitele (=předchůdce Krista, křtil ho), též andělek s mísou • nahore – andělci , Boží oko ve svatozáří; <i>kuriozita v kapli vL</i> : anděl s dalekohledem Sochy – <i>směr vchod, u pilířů</i> ; vyřezané ze dřeva , bíle obarvené a zlacené; římští císaři : • 1.vL – sv. Konstantin = povolil ³¹³ křesťanství; šlape po Diovi • 1.vP – Theodosius = povýšil křesť. na státní náboženství, pronásledoval pohanství Varhany – <i>zpět, nahore</i> ; 2,5 tis píšťal; kolem hrající andělé ; zahrál si na ně i Mozart • freska – <i>nad varhanami</i> : sv. Cecilie (=mučednice) v oblacích hraje na varhany
23	šikmo do závěru	pod kopulí	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 8 Interiér chrámu sv. Mikuláše – <i>sochy u pilířů, kopule, hlavní oltář, boční oltáře</i>
24	z kostela, vP, vP a dolů	2.oblouk podloubí	MALÁ STRANA II. Malá Strana – 2.nejstarší pr. město; v podhradí založil ¹²⁵⁷ P20 jako NM pod Hradem, později Menší Město pražské; výstavba po požáru ¹⁵⁴¹ mu vtiskla ren a bar ráz Malostranské náměstí – dolní rynek ; stával zde cenný pomník maršála Radeckého • býv. MS radnice – vL; pozdně ren; nedávno proběhla nákladná rekonstrukce – obnoveny věže i se zvony; uvnitř jsou restaurace , oblíbené koncertní a výstavní sály • dům Smiřických – <i>jsme pod ním</i> ; 1618 se zde sešla odbojná česká šlechta a rozhodli provést defenestraci místodržících = začátek stavovského povstání i 30-leté váky → Nerudova ulice – <i>průhled nahoru</i> ; památkově cenný závěr Král. (korunovační) cesty

25	kousek zpět, ulička vP	naproti desce	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 9 Sněmovna – vznik, štít, pamětní deska, Poslanecká sněmovna PČR a její funkce
26	dál a vP dolů	nároží před palácem	Valdštejnský palác – první velký raně bar areál v Praze, vznikl ¹⁶²⁹ na místě celé čtvrťi <ul style="list-style-type: none"> • průčelí – pozdně ren; sebevědomě se obrací k Hradu, ze 3 portálů jen L je skutečný • interiéry – vL: hlavní Rytířský sál; TIP: zdobné sály o víkendech zdarma přístupny • Albrecht z Valdštejna – český vévoda, úspěšný císařský vojevůdce za 30-leté války – zbohatnul konfiskacemi, nakonec zavražděn; rozporuplná postava našich dějin
27	přes nádvoří vP do zahrady	usadit na židle <i>otevř. : duben-říjen, denně, 10-18, gratis</i>	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 10 Valdštejnská zahrada – vznik, salla terena, fontána, krápníková stěna, Senát PČR a jeho funkce Baroko (shrnutí) • vznik – vzniklo v Itálii z pozdní renesance; u nás v 17.-18.st. ; v čes.zemích vynikající úroveň, nejvýraznější sloh utvářející vzhled měst i venkova; uplatnil se při pobělohorské rekatolizaci, ale též u zámků, paláců , domů i statků <ul style="list-style-type: none"> • znaky – zdobnost, souměrnost, složité křivky, citovost, soulad s okolím • exkurze – viděli jsme desítky památek od raného bar, přes vrcholné až po rokoko
28	zP dozadu, alejí soch	3. sous. vP	Bronzové sochy • historie – vrcholná manýristická díla, niz. mistr Adrian de Vries ; za 30-leté války ukořistěny Švédy (jsou v král. zahradě ve Stockholmu); zde kopie <ul style="list-style-type: none"> • Láokoón – 3. vP; =kněz varoval Trójany před léčkou Řeků (dřevěný kůň), za to jej i syny zardousili mořští hadi; <i>naproti: Neptun</i> s trojzubcem; <i>dál vP Apollón</i> s lukem
29	ke kašně a vL	u jezírka	Jezírko – <i>sousoší upr:</i> hrdina Herkules bojuje se saní ; <i>kolem:</i> postavy říčních božstev <ul style="list-style-type: none"> • Valdštejnská jízdárna – <i>vzadu</i>; uzavírá areál, k výuce jízdy; nyní výstavní síň NG UKONČENÍ EXKURZE – <i>rozloučit se; nasměrovat účastníky vP vzadu na metro</i>
konec			